

Investigating communication actions in successful marriages:A Qualitative study

Maryam Hormozi¹, Kiumars Farahbakhsh²., Maryam Gholamzadehjofreh³

1. Ph.D. student incounseling, Department of counseling, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. maryam.hormozi1283@gmail.com
2. (Corresponding Author), Associate professor, Department of counseling, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran/ Department of counseling, Allameh Tabataba'i Universityof Tehran, Tehran, Iran. Farahbakhsh@atu.ac.ir
3. Assistant professor, Department of Counseling, Ahvaz Branch, Islamic Azad University, Ahvaz, Iran. Gholamzadeh.m723@gmail.com

ABSTRACT

The article is taken from a doctoral thesis

Received: 24/12/2022 - Accepted: 18/05/2024

Aim: The purpose of the present study was to investigate the communication actions of successful marriages. **Method:** This study was conducted in a qualitative manner based on grounded theory. **Society:** The research includes successful couples based on their own admission, examining the achievements of their joint lives and implementing the Enrich Marital Satisfaction Questionnaire (1993), the short form of which was validated by Alidousti et al. successful and satisfied were selected. In total, (10 couples) were studied in Ahvaz city in 1401 by purposeful sampling until the theoretical saturation of the data. The data collection tool was a semi-structured interview using Strauss and Corbin's method of constant comparison analysis. **Findings:** The analysis of the findings showed that communication actions in successful marriages have four main components including, main family functions, suitable marriage formation factors; Effective communication skills and character formation in childhood. **Conclusion:** A successful marriage is related to the family structure of people. Therefore, experts can use the concepts extracted in this research to identify and examine the communication characteristics of successful families, which is a guide in couples therapy and pre-marital counseling.

Keywords: family of origin, successful, satisfactory marriage, children, qualitative.

فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره
انجمن مشاوره ایران
جلد ۲۳، شماره ۸۹، بهار ۱۴۰۳
مقاله پژوهشی

e-issn:4018-2717

p-issn:400-2717X

DOI: 10.18502/qjcr.v23i89.15788

بررسی کنش‌های ارتباطی در ازدواج‌های موفق (پژوهش کیفی)

مریم هرمزی^۱، کیومرث فرح‌بخش^۲، مریم غلامزاده جفره^۳

۱. دانشجوی دکتری مشاوره، گروه مشاوره، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. maryam.hormozi1283@gmail.com
۲. نویسنده مسئول، دکتری مشاوره، دانشیار، استاد مدعو، گروه مشاوره، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران، گروه مشاوره، دانشگاه علامه طباطبائی تهران، تهران، ایران. Farahbakhsh@atu.ac.ir
۳. دکتری مشاوره، استادیار، گروه مشاوره، واحد اهواز، دانشگاه آزاد اسلامی، اهواز، ایران. Gholamzadeh.m723@gmail.com

(صفحات ۳۶-۶۱)

چکیده

مقاله حاضر مستخرج از رساله دکتری می‌باشد.

هدف: هدف پژوهش حاضر بررسی کنش‌های ارتباطی ازدواج‌های موفق بود. **روش:** این مطالعه به شیوه‌ی کیفی و بر مبنای نظریه داده بنیاد انجام شد.

جامعه: پژوهش شامل زوج‌های موفق بر اساس اذعان خودشان، بررسی دستاوردهای زندگی مشترک و اجرای پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ (۱۹۹۳) که فرم کوتاه آن توسط (علیدوستی و همکاران اعتباریابی شده)، افراد پس از کسب نمره (بالتر از ۳۳) در مقیاس ازدواج‌های موفق و رضایتمند انتخاب شدند. در مجموع، (۱۰ زوج) در شهر اهواز سال ۱۴۰۱ با نمونه‌گیری هدفمند تا اشباع نظری داده‌ها مورد مطالعه قرار گرفتند. ابزار جمع‌آوری داده‌ها، مصاحبه نیمه ساختاریافته و با استفاده از روش تحلیل مقایسه مداوم استراوس و کوربین بود.

یافته‌ها: تحلیل یافته‌ها نشان داد که کنش‌های ارتباطی در ازدواج‌های موفق چهار مولفه اصلی شامل، کارکردهای خانواده اصلی، عوامل شکل‌گیری ازدواج مناسب؛ مهارت‌های ارتباطی مؤثر و شکل‌گیری شخصیت در دوران کودکی است.

نتیجه‌گیری: ازدواج موفق به بافت خانوادگی افراد مرتبط است. لذا متخصصان می‌توانند با بهره‌گیری از مفاهیم مستخرج در این پژوهش، ویژگی‌های ارتباطی خانواده‌های موفق شناسایی و بررسی شده که در مشاوره زوج درمانی مشاوره پیش از ازدواج رهگشا است.

واژه‌های کلیدی: کنش‌های ارتباطی، خانواده اصلی، ازدواج موفق، پژوهش کیفی.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۱/۱۰/۰۳ - تاریخ پذیرش: ۱۴۰۳/۰۷/۲۹

مقدمه

شناخت خانواده و اعضایش زمانی به بهترین شکل ممکن اتفاق می‌افتد که، خانواده را در بافت تاریخیچه و سیر تکاملی‌اش بررسی کنیم. خاطرات و الگوهای تعاملی از راه‌های مختلفی بر سطوح عملکرد کنونی فرد تأثیر گذار است. کنش‌های ارتباطی میان زوج‌های متضمن یک رفتار متقابل است، زوج‌ها با ویژگی‌های قومی، مذهبی، فرهنگی، اجتماعی، تجارب قبلی، تمایلات شخصی، خودپنداره و توقعات متفاوت درهم می‌آمیزند. در نتیجه، درک کردن و درک شدن دو عامل مهم درکنش ارتباطی میان زوج‌ها است. در ازدواج موفق که از سازه‌های ذهنی رضایت زناشویی ریشه می‌گیرد بر پایه‌ی برآورده شدن نیازها، انتظارات، و آرزوهای افراد استوار است. در خانواده‌های موفق، ارتباطات میان اعضای خانواده، یک ارتباط سالم در یک خانواده سالم است. همچنین، افراد خانواده در پاسخ به کنش‌های یکدیگر پاسخگوئی همتراز دارند و تمامی افراد خانواده قادر هستند تا مثل یک انسان کامل با مغز، قلب، احساسات و در مجموع، با همه وجود خود تماس واقعی داشته باشند. در میان زوج‌های موفق صمیمیت عاطفی، فرآیندهای تعاملی، عشق ورزی (بی قید و شرط)، تعهد عاطفی (پایبندی به یکدیگر) بخشش و چشم پوشی از خطا، مهارت حل مساله و مذاکره، به گونه‌ای که با حل و فصل تعارضات هر دو طرف رضایتشان فراهم شود و از روش مصالحه و سازش با یکدیگر کنار می‌آیند. (گردلند، ۲۰۱۶؛ اوزیگیت، ۲۰۱۷). برای شناسایی رویکردهای مؤثر رضایت زناشویی و ازدواج رضایتمند باید به خانواده سالم توجه داشت. ازکارکردهای خانواده سالم می‌توان به استقلال اعضای خانواده اشاره داشت، استقلالی که با تاکید بر صراحت بیان، مسئولیت، احترام به سایرین، پذیرش جدایی و فقدان به وجود می‌آید. در فضای خانواده سالم صمیمیت ایجاد می‌شود و این کار را با تشویق در بیان انواع احساسات، دلبستگی ایمن، حل تعارض‌ها بدون ایجاد استرس انجام می‌شود. در

خانواده‌های موفق فرزندان قبل از ازدواج، تسویه حساب عاطفی با خانواده‌های خودشان دارند. بدین منظور برخی باورهای نادرست و بعضی از آموزه‌ها که تاریخ مصرفشان گذشته و یا اشتباه بوده را اصلاح کرده و حتی گاهی مواقع فرزندان دقیقاً بر خلاف آموزه‌های والدین شان عمل می‌کنند. با تاکید برکنش‌های ارتباطی در بافت خانواده ممکن است فرزندان در بزرگسالی و در بستر اجتماع متوجه‌ی کم و کاست روابط خانواده اصلی خودشان شوند و با ارتباطات مؤثر در اجتماع به آموزه‌های جدید دست یابند.

متخصصان حوزه روابط زناشویی نشان داده‌اند که ارتباطات، کلیدی برای عملکرد خانواده موفق است. ارتباط شفاف، باز و مکرر یکی از ویژگی‌های اساسی خانواده سالم است و افراد توانایی حل مساله داشته و از روابط خود رضایت بیشتری دارند (پترسون^۱، ۲۰۰۹). در پژوهش (آلن دوف^۲، ۲۰۱۳)، با بررسی کیفیت زناشویی همسران از تحلیل عامل اکتشافی به موارد مهمی شامل: ارتباط، با هم بودن و حل مشکلات و اختلافات پی برده و جنسیت، تحصیلات و چگونگی انتخاب همسر به عنوان عوامل تعیین‌کننده در کیفیت زناشویی دانست. (گرانلدن^۳ ۲۰۱۶)، با بررسی زوج‌های خوشبخت به این نتیجه رسید که این زوج‌ها در زندگی مشترک، تعهد، مشورت، ابراز محبت، همکاری در تربیت فرزندان و عقاید مشترک دارند. باورهای مذهبی و دینداری می‌تواند تأثیر وحدت بخش میان زوج‌ها باشد و باعث بالا رفتن تفاهم در خانواده شود. همچنین (فینچام^۴ ۲۰۱۱) به بررسی معنویت میان زوج‌ها پرداخت و عامل مهمی در رضایت از زندگی زناشویی دانست. فرزندان نیز با یادگیری تبادلات رفتاری مثبت والگوهای زناشویی و مرزهای خانوادگی سالم در روابط بین فردی این شرایط را به روابط بعدی از جمله روابط زناشویی تسری داده و کیفیت زندگی زناشویی خود را افزایش خواهند داد. فرزندان نیز با یادگیری تبادلات رفتاری مثبت والگوهای زناشویی و مرزهای خانوادگی سالم در روابط بین فردی

1. Peterson
2. Allendorf, K
3. Grundland
4. Fincham, F. D

این شرایط را به روابط بعدی از جمله روابط زناشویی تسری داده و کیفیت زندگی زناشویی خود را افزایش خواهند داد (بلیاد، ناهیدپور، و آزادی، ۱۳۹۶).

این تبیین براساس نظریه بین‌نسلی موری بوئن قابل بررسی است، طبق این نظریه افراد رابطه بین فردی را در خانواده اصلی‌شان یاد می‌گیرند و مشکلات و تعارضات زناشویی بین زوج‌ها ادامه مشکلات ارتباطی موجود در خانواده اصلی است. هم‌چنین (منتظری، ۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان داد نقش والدین در دو دوره‌ی قبل و بعد از ازدواج می‌تواند رابطه زوج‌ها را تحت تأثیر قرار دهد. در واقع میزان سهم خانواده در نحوه همسرگزینی برای فرزند در قبل از ازدواج و میزان دخالت‌ها به شکل آسیب‌های تعاملی در بعد از ازدواج می‌تواند رضایت و سازگاری زناشویی زوج‌ها را تحت تأثیر قرار داده و حتی باعث فروپاشی و طلاق زوج‌ها گردد.

علاوه بر نقش مستقیم خانواده‌ها، تجارب آموخته شده همسران از خانواده اصلی که شکل دهنده الگوی روابط، سبک دلبستگی و تمایز یافتگی زوج‌ها در روابط می‌باشد نیز، می‌توان به صورت غیرمستقیم نقش خانواده‌ها را در زندگی زناشویی همسران نشان داد. (عابدی و همکاران، ۱۳۹۸) در پژوهش خود نشان دادند از جمله عوامل مؤثر بر ازدواج رضایتمند فرزندان نقش خانواده اصلی از جمله اعتقادات مذهبی مادران و تحصیلاتشان است. (فرحبخش، ۱۳۹۰) نشان داد که هر اندازه ادراک فرزندان از خانواده اصلی خویش بیشتر باشد، ادراک آنها در بزرگسالی از همسر افزایش یافته و میزان تعارض زناشویی آن‌ها با همسر نیز کمتر می‌شود.

همچنین می‌توان (آلدر، یورگاسون و دیویس^۱، ۲۰۱۸) نیز در پژوهش خود با اشاره به نقش سبک‌های دلبستگی از جمله دلبستگی ایمن و ارتباط آن با رضایت زناشویی فرزندان اشاره کرده و این عامل را بیانگر نقش ارتباط سالم خانواده با فرزند دانسته که اثرات گسترده این ارتباط در کودکی بر فرایند زندگی زناشویی فرزندان نیز قابل مشاهده

است؛ ضمن این‌که (سولومون و جکسون^۱، ۲۰۱۴) نشان دادند که تجارب خانواده اصلی زمینه‌ساز مهمی در ویژگی‌های شخصیتی می‌باشد و این عامل نقش مهمی در ازدواج رضایتمند فرزندان دارد. تجارب خانواده اصلی نشان‌دهنده این است که افرادی در خانواده‌ای مشکل‌دار پرورش یافته، احتمالاً مستعد تکرار تجارب و مشاهدات گذشته در زندگی زناشویی خود هستند. این نتایج بیانگر نقش خانواده اصلی در شکل‌گیری ازدواج رضایتمند فرزندان براساس دیدگاه یادگیری اجتماعی است؛ والدین با رفتارهای تنبیهی و تشویقی در شکل‌گیری رفتار فرزندان نفوذ قابل توجهی دارند. اهمیت سلامت خانواده و محتوای یادگیری اولیه می‌تواند زیربنای شکل‌گیری مفهومی گردد که (مارکس^۲، ۱۹۸۶) آن را پارادایم زناشویی بیان می‌کند. این پارادایم زیربنای باورهای فردی درباره مشکلات زناشویی و راه‌حل‌های آن‌ها قرار می‌گیرد که ارتباط زناشویی بر مبنای آن شکل می‌گیرد (گاتمن^۳، ۲۰۱۴). بنابراین، با بررسی تبدلات رفتاری، تکنیک‌های رفتاری، افزایش الگوهای تبادل رفتاری مثبت، مهارت‌های ارتباطی مؤثر میان زوج‌های موفق، باید به آموزش و تعمیم کنش‌ها و واکنش‌های ازدواج‌های موفق تاکید داشت، زیرا اهمیت نقش خانواده، و انسجام کانون خانواده، که کوچکترین و مهمترین اجتماع در جهان است، و اهمیت این نقش زمانی دوچندان می‌شود که به آمار طلاق و عدم گرایش جوانان به ازدواج در سراسر دنیا از جمله ایران نگاهی دقیق‌تر داشت؛ که باید تلنگری برای متخصصین و سیاست‌گذاران باشد.

روش پژوهش

مطالعه حاضر با هدف بنیادی، به روش کیفی و با استفاده از رویکرد پدیدارشناسی انجام گرفت. روش پدیدارشناسی به شناسایی تجارب و یافته‌های افراد پیرامون تحقیق بررسی شد. این تحقیق به منظور واکاوی کنش‌های ارتباطی زوج‌های موفق با استفاده از

1. Solomon and Jackson
2. Marx
3. Gottman

راهبردهای پدیداری توصیفی انجام شده است. روش نمونه‌گیری در این پژوهش، نمونه‌گیری هدفمند و در دسترس بود؛ بنابراین بر اساس هدف پژوهش، مشارکت‌کنندگان از میان زوج‌هایی انتخاب شدند که در فراخوان فضای مجازی، با طرح موضوع پژوهش تمایل به همکاری داشتند سپس از افراد پرسشنامه رضایت زناشویی اینریچ (۱۹۹۳) که فرم کوتاه آن توسط علیدوستی و همکاران اعتباریابی شده، پس از کسب نمره (بالاتر از ۳۳) در نسخه کوتاه (۱۰ سوالی) در مقیاس ازدواج‌های موفق و رضایت‌مند اجرا شد. همچنین برای اطمینان بخشی، افراد پس از کسب نمره‌ی قابل قبول برای همگن بودن افراد مصاحبه‌شونده در پژوهش معیارهای ورود در نظر گرفته شد که این معیارها شامل: ۱) طول عمر زندگی مشترک زوج‌ها بیش از ۷ سال باشد. ۲) حداقل صاحب یک فرزند باشند. ۳) هر دو نفر (زوج‌ها) ازدواج اولشان باشد. در انتخاب افراد تلاش بر این بود که مصاحبه‌شوندگانی را که بتوانند بالاترین آگاهی را در گفتگو، به مصاحبه‌کننده بدهند انتخاب شوند که در مجموع، (۱۰ زوج) در شهر اهواز سال ۱۴۰۱ با نمونه‌گیری هدفمند تا اشباع نظری داده‌ها انتخاب شدند. در فرآیند مصاحبه با دهمین زوج اشباع اطلاعات رخ داد؛ (هیچ ویژگی جدیدی ظهور نکرد و مفهوم جدیدی در هنگام گردآوری داده‌ها خلق نشد). برای عمق بخشیدن به مصاحبه از صحبت‌های خود مصاحبه‌شونده به سؤالات بعدی رسیده و سؤالات کلی بدون حاشیه‌سازی پرسش شد. هر مصاحبه تقریباً ۶۰ دقیقه به طول انجامید و با اجازه مشارکت‌کنندگان مصاحبه‌ها ضبط صوتی شده و سپس به صورت کلمه به کلمه پیاده‌سازی شد. پس از انجام هر مصاحبه، در اولین فرصت خط به خط روی کاغذ نوشته، خوانده و بررسی شده لذا برای بررسی روایی مصاحبه‌ها در مرکز مشاوره، مصاحبه‌ها به صورت حضوری انجام گرفت. در رابطه با محرمانه بودن داده‌ها به مصاحبه‌شوندگان اطمینان خاطر داده شد که یافته‌های پژوهش بدون ذکر نام و یا ویژگی‌هایی که بیانگر هویت آن‌ها باشد به انتشار خواهد رسید. مصاحبه‌شوندگان در هر مرحله از پژوهش بدون آن‌که پیامدی برای آن‌ها داشته باشد،

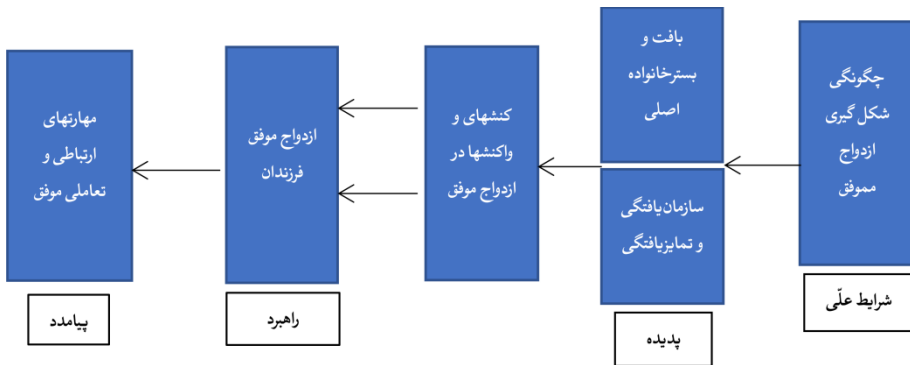
اختیار خروج از مطالعه را داشتند. ضمناً برای انجام مصاحبه با توجه به موضوع پژوهش، از مصاحبه نیمه ساختاریافته استفاده شد. مصاحبه نیمه ساختاریافته: هدف از انتخاب این نوع مصاحبه، گفتگوها به شیوه باز انجام شده و به مصاحبه شوندگان اجازه داده شد که عقیده‌ها و افکار خود را با کلمات مخصوص خود بیان کنند و تعامل آزاد بیشتری بین مصاحبه‌کننده و مصاحبه‌سونده انجام گرفت. از پرسش‌های بازپاسخ نیز استفاده شد و داده‌های استناداری از همه‌ی پاسخ دهندگان گردآوری شد. پژوهش داده بنیاد، کل پژوهش ریشه در اطلاعات به دست آمده از مصاحبه‌شونده، با روش مصاحبه فردی، که تمام ویژگی‌های مورد نیاز پژوهش را داشته به وجود آمده بود. پس از اجرای اولین مصاحبه پیاده‌سازی و اطلاعات به دست آمده کدگذاری و آنالیز شد. پژوهش کیفی بستر مند و با توجه به زمان و مکان، شرایط قومی انجام شد. با استفاده از روش مقایسه‌ای مداوم استراوس و کوربین مورد تحلیل قرار گرفتند و از سؤال و کاوش باز پاسخ و نیمه ساختاریافته استفاده شد. جامعه پژوهش شامل: زوج‌های موفق داوطلب پس از بررسی فرم کوتاه پرسشنامه رضایت زناشویی اولسون و اذعان خودشان بر اساس دستاوردهای زندگی مشترک، تعداد ۲۰ نفر (۱۰ زوج) در شهر اهواز سال ۱۴۰۱ که با نمونه‌گیری هدفمند انتخاب شدند. ملاک تعیین تعداد شرکت‌کنندگان، رسیدن به حد اشباع نظری (یافته‌های حاصل از مصاحبه‌ها تکراری و مطلب جدیدی به دست نیاید) بود. در نهایت تعداد شرکت‌کنندگان در این پژوهش ۲۰ نفر (۱۰ زوج) بودند. مصاحبه نیمه ساختاریافته، سؤالاتی که منجر به دستیابی اهداف کاربردی پژوهش برای اولین نفر، از قبل آماده شده، تا بیشتر جنبه تحریک‌کننده ذهن مصاحبه‌شونده شده و با در نظر گرفتن شاخص بی‌طرفی مصاحبه‌کننده و بدون سوگیری انجام شد. برای شناسه‌گذاری (کدگذاری) متن مصاحبه‌ها چندین بار خوانده شد و مفاهیم اصلی استخراج و به صورت شناسه ثبت شد، سپس کدهای مشابه در دسته‌های همگون قرار گرفت. تحلیل مصاحبه‌ها طی فرآیندی منظم و در عین حال مداوم از مقایسه داده‌ها

بود. در کدگذاری محوری طبقات به طبقات محوری خود ربط داده شده تا تبیین‌های دقیق‌تر و کامل‌تری درباره پدیده ارائه شود. هم‌چنین در کدگذاری محوری دسته‌های اولیه‌ای که در کدگذاری باز تشکیل شده بود با هم مقایسه و آن‌هایی که با هم شباهت داشت، حول محور مشترکی تشکیل شد (کدگذاری انتخابی). در رویکرد داده بنیاد (استراوس و کوربین) به منظور ارائه مدل پارادایمی به ارائه شرایط علی، شرایط زمینه‌ای، راهبردها و پیامدها پرداخته شده بود.

شرایط علی: چگونگی شکل‌گیری ازدواج موفق بوده است این مقوله شامل: آشنایی قبل از ازدواج، انتخاب آگاهانه، استقلال نسبی قبل از ازدواج، محیط خانوادگی (خانواده اصلی). شرایط زمینه‌ای: در این تحقیق چندین سطح بررسی شد، ویژگی‌های شخصیتی زوج‌ها، ویژگی‌های خانواده اصلی، منظومه والدینی، عوامل تعاملی و ارتباطی زوج‌ها، کنش ارتباطی و تبادلات رفتاری مثبت، و مهارت تقویت متقابل میان زوج‌ها. راهبردهای خانواده اصلی در ازدواج موفق فرزندان درگرو: سازمان یافتگی سلامت خانواده، تأثیر خانواده اصلی و اولیه که هر یک از زوج‌ها در آن خانواده رشد کرده اند، (طبق نظریه ارتباط شیء) رابطه خوب با مراقب اولیه در دوران کودکی، سبک دلبستگی ایمن در پاسخ‌های عاطفی زوج‌ها، تمایز یافتگی مناسب (توانایی تفکیک عقل از احساسات)، مرزبندی منعطف بین همسر و خانواده اصلی، تعهد و وفاداری و صمیمیت عاطفی و فیزیکی هم‌چنین الگوگیری مناسب زناشویی وجود دارد.

پیامد: کنش‌های ارتباطی مناسب و پذیرش تجربیات تعاملی و هیجانی، عدم وجود خشونت کلامی، پرهیز از قضاوت و داوری زوج‌ها، مهارت حل مساله، ابراز خواسته‌ها و نیازها، توجه به تمایلات هیجانی یکدیگر، تداوم و ثبات زندگی زناشویی فرزندان، صمیمیت زناشویی و سلامت خانواده اصلی را به همراه دارد.

قالب کلی یک مدل پارادایمی

یافته‌ها

پژوهش حاضر با هدف بررسی کنش‌های ارتباطی خانواده اصلی در ازدواج رضایتمند فرزندان انجام شده است.

نتایج تحلیل مصاحبه‌ها، گزارش و جداول مربوط به کدهای اولیه، فرعی و اصلی در ادامه آمده است. در جدول شماره ۱، مشخصات، ویژگی‌های توصیفی گروه نمونه نشان داده شده است.

میانگین سن زنان در پژوهش ۳۵، میانگین سن مردان ۴۵ سال در زمان انجام مصاحبه بود. ۸ نفر از زوج‌ها هر دو نفر (زن و مرد) و ۱۲ نفر از زوج‌ها تک‌شغلی (فقط مرد شاغل) بودند؛ ۲ نفر از مردان و زنان دارای مدرک دکتری، ۷ نفر دارای مدرک کارشناسی ارشد، ۷ نفر کارشناسی، و ۴ نفر هم‌دپلم بودند. ویژگی‌های جمعیت‌شناختی زوج‌های دارای ازدواج رضایتمند در جدول ۱ نشان داده شده است. به علاوه، ساختار مفاهیم استخراج شده از متن‌های مصاحبه در قالب مقوله‌های اصلی و کدهای محوری در جدول ۲ نشان داده شده است.

جدول ۱. ویژگی‌های جمعیت شناختی زوج‌های دارای ازدواج رضایتمند

تعداد فرزند	شغل	میزان تحصیلات	مدت زمان ازدواج	مشارکت کننده
۲	خانه دار	کارشناسی ارشد	۱۱ سال	خانم شماره (۱)
	مدیر سازمان	دکتری مهندسی		آقای شماره (۱)
۲	خانه دار	کارشناس معماری	۱۳ سال	خانم شماره (۲)
	مهندس شرکت پتروشیمی	کارشناس شیمی		آقای شماره (۲)
۳	کارمند دولتی	کارشناسی ارشد	۱۵ سال	خانم شماره (۳)
	استاد دانشگاه	دکتر		آقای شماره (۳)
۱	کارمند بانک	کارشناسی	۱۱ سال	خانم شماره (۴)
				آقای شماره (۴)
۱	ناظر بازرسی شرکت	کارشناسی ارشد	۲۳ سال	خانم شماره (۵)
	ملی حفاری	کارشناسی		آقای شماره (۵)
۲	خانه دار	دیپلم	۱۴ سال	خانم شماره (۶)
	مدرس فیزیک	کارشناسی ارشد		آقای شماره (۶)
۱	هنرمند	کارشناس	۱۲ سال	خانم شماره (۷)
	کارمند اداره برق	کارشناسی ارشد		آقای شماره (۷)
۱	خانه دار	کارشناس	۱۳ سال	خانم شماره (۸)
	آزاد (فروشنده)	دیپلم		آقای شماره (۸)
۲	خانه دار	دیپلم	۹ سال	خانم شماره (۹)
	مهندسی مکانیک	کارشناسی ارشد		آقای شماره (۹)
۳	خانه دار	کارشناس	۱۱ سال	خانم شماره (۱۰)
	پرستار	کارشناس ارشد پرستاری		آقای شماره (۱۰)

جدول ۲. ساختار مفاهیم مربوط به کدهای عوامل شکل‌گیری ازدواج رضایتمند
بررسی کنشهای ارتباطی خانواده اصلی در ازدواج رضایتمند فرزندان

کد انتخابی (گزینشی)	کد محوری	کد باز (آزاد)
	کارکردهای خانواده اصلی	الگوگیری از ویژگی‌های مثبت خانواده‌ها احترام و ارزشمندی نقش والدین تبادلات، تجربیات و تعاملات رفتاری مثبت استقلال داشتن از خانواده اصلی حمایت خانواده‌ها از زوج‌ها حریم سازی و مرز سازی زوجی همسو بودن فرهنگ خانواده‌ها
	عوامل اساسی در انتخاب ازدواج موفق	برقراری رفت و آمد خانوادگی (دو خانواده اصلی) در عوامل اساسی در انتخاب زمان آشنایی کشش و علاقه اولیه پرهیز از تعصبات خشک و قدیمی رصد و پیگیری تمامی مسائل خانوادگی آشنایی قبل از ازدواج داشتن بلوغ فکری و عاطفی در ازدواج مدیریت عواطف و هیجانات
	مهارت‌های ارتباطی مؤثر	حمایت عاطفی و مراقبت، همدلی و درک متقابل صداقت و صمیمیت، تعهد و تفاهم پذیرش شخصیت یکدیگر ارتباطات سالم با اطرافیان به دنبال گناه و گناهکار (مجرم و مقصر) نبودن نقش رضایت جنسی
	تأثیر دوران کودکی	آموزش مهارت‌ها در دوران کودکی محیط خانوادگی امن و سالم در دوران کودکی نقش مادر در ایجاد حرمت نفس و عزت نفس نقش تربیتی مؤثر والدین، الگوگیری از والدین تأثیرگذاری باورها و عقاید والدین

تحلیل مصاحبه‌های شرکت‌کنندگان نشان می‌دهد بررسی کنش و واکنش‌ها و مهارت‌های ارتباطی خانواده موفق مضمون اصلی پژوهش حاضر است. در واقع زوج‌ها کارکردهای خانواده اصلی، عوامل اساسی در انتخاب درست همسر زمان ازدواج، مهارت‌های مؤثر ارتباطی و تأثیرپذیری در دوران کودکی اشاره داشتند. بنابراین می‌توان گفت در این زمینه شرکت‌کنندگان پژوهش، تجارب زیسته‌ای را عنوان کردند که بر اساس آن‌ها مضامین فرعی به شکل زیر مشخص شده است.

بر مبنای فرایند داده‌ها و معنای نهفته در جمله‌ها و عبارتها، ۲۵ کد محوری و ۴ کد انتخابی (گزینشی) حاصل شد. کارکردهای خانواده اصلی (شامل خانواده مبدأ الگوهای مناسب زوجی، روابط میان خانواده اصلی، سیستم زوجی خانواده کارآمد، ارتباط کارآمد زوج‌ها با خانواده مبدأ، آموزش مسائل اخلاقی در میان اعضای خانواده، تأثیرپذیری مثبت از خانواده اصلی، فرزند پروری در خانواده اصلی)؛ شکل‌گیری ازدواج مناسب (آشنایی قبل از ازدواج، سن ازدواج، بلوغ فکری و عاطفی در زمان ازدواج، شرایط خانواده در زمان ازدواج (فرزند)، انگیزه‌های مناسب برای ازدواج)؛ مهارت‌های ارتباطی مؤثر (حمایت و مراقبت، صداقت با همسر، ارتباط با دوستان و خویشان، ارتباط مؤثر، تفاهم، همکاری، مدیریت تعارض، تشویق رفتارهای سالم، نقش رابطه جنسی)؛ و شکل‌گیری شخصیت در دوران کودکی (تأثیرگذاری باورهای والدین، نقش اساسی مادر در دوران کودکی، نقش تربیت در دوران کودکی، محیط خانوادگی در دوران کودکی، آموزش مهارت در دوران کودکی) از مصاحبه‌ها استخراج شده است.

مضمون اول: کارکردهای خانواده اصلی

خانواده کوچکترین جزء اجتماع است. اجتماعی که از خانواده‌های سالم تشکیل شده باشد مسلماً اجتماعی است سالم. و شرط آنکه خانواده‌ای سالم باشد این است که افراد آن سالم باشند (ستیر^۱، رشد ۱۳۹۸). خانواده مهم‌ترین و مؤثرترین منبع در

انتخاب آگاهانه و کیفیت زندگی زناشویی فرزندان است. زوج‌ها در این پژوهش خانواده را مامنی امن برای انتخاب و حتی حمایت در حین زندگی زناشویی خودشان معرفی کردند. خانواده‌ها به عنوان ایمن‌ترین منبع افراد قبل از انتخاب، حین و پس از دواج هستند، این مامن امن نقش خودش را در قالب دادن آگاهی، پشتیبانی عدم انتقاد و سرزنش، پذیرش بی‌قید و شرط، حمایت‌های عاطفی و تامین نیازهای روحی و روانی می‌دهدکنش و واکنش‌های ارتباطی زوج‌ها از طریق انتقال بین نسلی به نسل بعدی منتقل می‌شود و همین انتقال بین نسلی می‌تواند تأثیرات مثبت و منفی گسترده‌ای را بر الگوهای رفتاری فرزندان داشته باشد و انتظارات آن‌ها را از ازدواج بسط دهد. حریم سازی و مرز سازی زوجی (اجازه ندادن به دخالت‌های بی‌مورد دیگران) استحکام مرز های خانواده، استقلال در تصمیمات دوتایی، حفظ اسرار زوجی از دیگران، ابراز نکردن مشکلات به بیرون، بی‌توجهی به دخالت‌های بی‌مورد خانواده‌ها، ایجاد سیستم مستقل زوجی، عدم انتقال مسائل به فرزندان).

مضمون دوم: عوامل اساسی در انتخاب ازدواج مناسب

مصاحبه‌شوندگان اذعان داشتند که برای انتخاب (ازدواج) هیچ اجباری نبوده و در سنی ازدواج کرده‌اند که متوجه مسئولیت و پذیرش نقش جدید همسررداری بوده‌اند، و اکثراً در قبل از ازدواج زمینه‌های استقلال از خانواده را کسب کرده بودند. همچنین اشاره داشتند که در گیر سنت‌های رادیکالی مانند: نداشتن هیچ‌گونه ارتباطی با جنس مکمل قبل از ازدواج نبودند و قبل از ازدواج مدت زمانی صرف شناخت و آشنایی با همسر را داشتند. آشنایی قبل از ازدواج تجارب رشدی زیادی را برای آنان فراهم کرده بود، زیرا دوران آشنایی همراه با موافقت خانواده‌های طرفین بوده منجر به شکل‌گیری شبکه‌های حمایتی از سوی خانواده‌ها و هموار شدن مسیر زندگی زناشویی در دوره‌های آتی از جمله ازدواج آنها بوده است. انگیزه آن‌ها از ازدواج، کمال‌طلبی و رشد مثبت و داشتن همسر خوب برای سفر زندگی مشترک بوده است.

مضمون سوم: مهارت‌های ارتباطی مؤثر

ارتباط مؤثر هم علم است، هم هنر. در ارتباط مؤثر افراد تجربه اصیل دوست داشتن را درک می‌کنند زیرا، افراد باید خودشان را در وهله‌ی اول دوست داشته و نوازش دورنی دریافت کنند. سپس، توانایی دوست داشتن همسر و ارتباط مؤثر را خواهند داشت. در ارتباط مؤثر باید ظرفیت روانی و منطقه امن روانی، نظام باورها و ارزشی یکدیگر را از زوج‌ها شناخته باشند. داشتن صداقت و صمیمیت کمک به رشد و شکوفایی اعضای خانواده، خیلی مهم است چرا که سعادت و سلامت خانواده در گرو سعادت و سلامت تمام افراد خانواده است. در مهارت‌های ارتباطی مؤثر، زوج‌های هوشمند عاطفی می‌شوند. در واقعیت حساب بانکی عاطفی، حمایت عاطفی و بصیرت عاطفی (احترام و ارج نهادن) و بده و بستان عاطفی زوج‌ها با یکدیگر دارند. با توجه به این که در پژوهش انجام شده، تقریباً همه مصاحبه‌شوندگان به وجود اختلاف و تعارض در زندگی اشاره داشتند ولی عاملی که باعث رضایت زناشویی آنان شده بود، نحوه‌ی برخورد آنها با مشکلات و حل تعارض (مهارت حل مسئله) در شرایط اضطراری بود. زوج‌ها موفق در روابط خصوصی خود نیز عملکرد خوبی داشته و رضایت جنسی خودشان را یکی از دلایل اصلی بالا بودن کیفیت زندگی‌شان می‌دانستند. مصاحبه‌شونده‌ها در این باره اذعان داشتند که، رابطه جنسی میان زن و شوهر مهمترین حلقه اتصال است و در رابطه‌ی خود آگاهی جنسی داشته و با صراحت و شفافیت نیازها وفاتزی‌های جنسی خودشان را با شریک خویش مطرح می‌کنند.

مضمون چهارم: شکل‌گیری شخصیت در کودکی

محیط خانواده به عنوان یک ساختار چند وجهی مفهوم سازی شده است که مجموعه‌ای از عوامل مانند: ساختار خانواده، باورهای والدین، تعاملات والدین و فرزندان و همچنین فضای فرهنگی و عاطفی را در برمی‌گیرد. شواهد تحقیقاتی فراوانی وجود دارد که نشان می‌دهد محیط و ساختار خانواده نقش حیاتی در شکل‌دهی

شخصیت، خود پنداره و شایستگی اجتماعی کودکان دارد. شکل‌گیری نگرش به ازدواج و یا باورهای ازدواج و حتی معیارهای انتخاب همسر را می‌توان براساس دو رویکرد نظری تبیین نمود؛ ۱) براساس نظریه دلبستگی، در نظریه‌ی دلبستگی رابطه والدین - کودک نه تنها در دوران کودکی مهم است، بلکه در دوران نوجوانی نیز اهمیت دارد زیرا رابطه والدین یا مراقبان اولیه بخصوص مادر در ایجاد الگوهای فعال درونی نقش دارند. زیرا الگوی فعال درونی یکی از مکانیسم‌هایی است که از طریق آن، نگرش افراد نسبت به صمیمیت به وجود می‌آید. ۲) براساس نظریه یادگیری - اجتماعی، والدین ایده‌های خود راجع به رابطه با جنس مخالف را از طریق الگوسازی و یادگیری جانشینی به فرزندان خود انتقال می‌دهند و ذهنیت فرزندان نسبت به صمیمیت، از طریق مشاهده رفتار والدین و روابط آن‌ها الگوبرداری می‌شود. از سوی دیگر، فرزندان تجربه رابطه خود با والدینشان را به عنوان مبنایی برای ایجاد صمیمیت در روابط بکار می‌برند.

بحث و نتیجه‌گیری

پژوهش حاضر با رویکرد کیفی پدیدارشناسی توصیفی به واکاوی تجارب و واکنش‌های ارتباطی میان زوج‌های موفق پرداخت. یافته‌های این پژوهش نشان داد که کارکردهای خانواده اصلی در کسب رضایتمندی زندگی زناشویی فرزندان خیلی تأثیرگذار است. معیارهای کل عملکرد خانواده که شامل: رابطه والدین با یکدیگر، رابطه والدین با فرزندان و رابطه فرزندان با یکدیگر، رشد شخصی افراد در خانواده، حفظ سیستم زوجی والدینی، حفظ سیستم خانواده، انسجام خانوادگی، کنترل و سازماندهی را شامل می‌باشد. در خانواده‌های موفق با استرس و مشکلات به شیوه‌ای کارآمد و مؤثر کنار می‌آیند و با غلبه بر استرس و مشکلات، اعضای خانواده انعطاف پذیرتر، منسجم‌تر و رضایتمندی بیشتری دارند

ارتباطات خانوادگی و حل تعارضات بین اعضای خانواده درزوج‌های موفق، پایدار و

هماهنگ است و

فرزندانی با استقلال و بلوغ عاطفی کافی و احساس هویت مثبت در خانواده پرورش می‌دهند. همچنین در خانواده‌های موفق، شادی زناشویی در حد مطلوب است. (اعضای خانواده) برای رفع نیازهای یکدیگر تلاش می‌کنند، حمایت و تشویق، داشتن گوش شنوا و مهارت‌های گفتگو دارند و وجود الگوهای ارتباطی از طریق یادگیری مشاهده‌ای و خودگزارشی وجود دارند.

اصطلاح جهیزیه‌ی روانی که زوجها از خانواده‌ی اصلی هر کدام به همراه دارند حکایت از این دارد، خیلی اوقات افراد ناآگاهانه رفتار والدین را به زندگی زناشویی خود می‌آورند. الگوهای رفتاری و ارتباطی ارائه شده از سوی والدین، رابطه والد و کودک، انعطاف‌پذیری و منبع کنترل درونی از والدین خودشان می‌آموزند. در نتیجه، محیط و ساختار خانواده نقش حیاتی در شکل‌دهی شخصیت، خودپنداره‌ی (مثبت و منفی) و حرمت نفس و عزت نفس دارد. گاهی مواقع زوج‌ها کوله‌باری از مشکلات و عقده‌های دوران مجردی خودشان را به زندگی مشترک می‌آورند و به ادامه‌ی مصائب و رنج‌ها می‌پردازند. گاهی مواقع زوج‌ها بر اساس تصویرهای ذهنی شکل‌گرفته در ذهن خویش با همسر ارتباط می‌گیرند نه براساس واقعیت‌های موجود در زندگی مشترک. باورها و انتظارات در مورد نقش (زن و مرد) پدر و مادر (خوب یا بد) را زوج‌ها بر اساس دنیای ذهنی و طرحواره‌های دوران کودکی و نوجوانی به همراه خودشان دارند. مهارت‌های ارتباطی و کنش و واکنش‌های عاطفی را فرزندان در بافت خانواده آموخته و در بستر خانواده‌ی موفق فرزندان در زندگی زناشویی، هوشمند عاطفی می‌شوند. کنشهای ارتباطی میان زوج‌ها از طریق انتقال بین نسلی به نسل بعدی انتقال می‌یابد و این انتقال بین نسلی تأثیرات مثبت و منفی گسترده‌ای را بر الگوهای رفتاری فرزندان داشته است. بر این اساس مرزبندی صحیح در روابط والد و فرزندی، بعد از ازدواج (فرزندان)، ملزم به این است که از نظر فکری و رفتاری افراد مستقل از والدین عمل کرده و تعاملات مطلوبی با خانواده خودشان داشته باشند. تحقیقات نشان می‌دهد.

فرزندانی که در خانواده‌های پرورش یافته‌اند که والدین آن‌ها دارای روابط پرتنش هستند و یا مکرراً دارای بحث و اختلاف هستند اغلب درگیر روابط تصنعی و بی‌ثبات خواهند شد، در مقابل، فرزندانی که در بافت خانوادگی منسجم بزرگ شده‌اند از روابط عاطفی و کنش و واکنش‌های ارتباطی بهتری برخوردارند. از سوی دیگر نتیجه برخی از تحقیقات نشان داده است که جوانانی که حس می‌کنند والدین‌شان، به انتخاب آن‌ها افتخار و آن انتخاب را تأیید و تحسین می‌کنند به احتمال زیاد گرایش‌های قوی‌تری برای ازدواج خواهند داشت زیرا جوانان غالباً سبک‌های ازدواج خود را از والدین‌شان و از بزرگ‌تره‌هایی که با آن‌ها بیشترین ارتباط را دارند، اخذ می‌کنند. در این رابطه در قالب یافته‌های (برایان و همکاران^۱، ۲۰۱۲) اذعان داشتند که افرادی که دارای ریشه‌های خانوادگی ناسالم هستند، به احتمال بالاتری نگرشی منفی نسبت به ازدواج خواهند داشت.

هدف

خانواده گروه کوچکی است که اجتماعی کردن نسل آینده جزء اساسی‌ترین و اصلی‌ترین وظایف خانواده است (کاظمی پور، ۱۳۹۳). آنچه در مباحث روان‌شناسی ازدواج مورد توجه صاحب‌نظران است، بررسی عوامل مؤثر بر ازدواج و عوامل ارتقاءدهنده شرایط کیفی ازدواج است که مباحث نقش خانواده، عوامل مادی، تفاوت‌های فرهنگی و شخصیتی را در بر می‌گیرد (محمودیان و شهریاری، ۱۳۹۴). در ازدواج فرزندان، نقش خانواده و نفوذ خانواده‌های طرفین و چگونگی روابط خانواده‌های اصلی با همسران می‌تواند در فرایند و زندگی زناشویی فرزندان مهم تلقی گردد (منتظری، ۱۴۰۱). به طوری که دخالت اطرافیان ۱۲/۵ درصد در طلاق گزارش شده است که می‌توان آن را به عنوان عاملی قابل توجه در تعارضیات زناشویی نام برد (قاسمی و ساروخانی، ۱۳۹۲). برای موفقیت در ازدواج تنها کیفیت روابط زوج‌ها با یکدیگر نمی‌توان پرداخت بلکه، بررسی

رابطه‌ی طرف مقابل، نفوذ و نقش والدین همسران باید مهم و حیاتی دانست. در همین راستا، پژوهش‌های انجام شده همسو با این پژوهش، نتایج یافته‌ها نشان داده است تجاربی که فرزندان از خانواده اصلی خودش داشته می‌تواند شکل دهنده رفتار و روابط بین فردی آنها باشد و کیفیت ازدواج را پیش‌بینی کند (طاهری‌بخش، ۱۳۹۵). نحوه روابط والدین با فرزندان بر شکل‌گیری سبک‌های دلبستگی و روابط آتی اثرگذار است، به طوری که سبک دلبستگی و فرزندپروری افراد در خانواده‌ی اصلی آنها ریشه دارند، در نحوه ارتباط زن و شوهر با خانواده همسر و زندگی زناشویی بسیار تأثیرگذار است. (آلدر و همکاران، ۲۰۱۸).

از سوی دیگر (شادمانی، ۱۳۹۹) در پژوهشی تحت عنوان پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس رضایت زناشویی والدین و سلامت خانواده پدری نشان داد، میان رضایت زناشویی با سلامت خانواده پدری و میان رضایت زناشویی با رضایت زناشویی والدین رابطه مثبت معنادار وجود دارد. این محقق با استناد به نظریه یادگیری اجتماعی بر نفوذ والدین بر شکل‌گیری رفتار فرزندان تأکید داشت. در این نگرش پدر و مادر با بکارگیری تشویق و تنبیه و با نمونه قرار دادن خود از نظر رفتاری به رفتار فرزندان شکل می‌دهند. به این ترتیب سلامت خانواده اصلی و محتوای یادگیری‌های اولیه نقش و اهمیت بسیار پیدا می‌کند. (بندورا^۱ ۱۹۹۷) طی پژوهش‌های خود دریافت فرزندان به دلیل اینکه فرصت‌های بسیار برای مشاهده رفتارهای والدین خود، در موقعیت‌های مختلف دارند، تا اندازه‌ی زیادی رفتارشان نشان دهنده رفتار والدینشان خواهد بود. در نتیجه، کودکانی که در خانواده‌های پراغتشاش زندگی می‌کنند، کمتر از کودکان دیگر شانس مشاهده رفتار مثبت مانند حمایت کردن و حمایت شدن، حل اختلافات و سازگاری را که رضایت و تحمل دوجانبه را آسان می‌کند، دارند. بنابراین از دیدگاه یادگیری اجتماعی فرض می‌شود کودکان خانواده‌های مشکل‌دار در حالی به بزرگسالی می‌رسند که اندوخته

ناچیزی از مهارت‌های ارتباطی دارند و با مجموعه‌ای از رفتارهایی که سبب تضعیف رضایت و ثبات زناشویی است، وارد ازدواج می‌شوند. (قاسمی ارگنه، اعتمادی و فاتحی‌زاده، ۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان دادند که وجود ویژگی مهرورزی به خود در والدین و استفاده از سبک فرزند‌پروری مقتدرانه می‌تواند موجب شکل‌گیری رفتارهای مثبت در والدین شود به نحوی که شرایط زندگی خانوادگی برای فرزند مطلوب سازد. (نسیمی، جعفری، نوابی‌نژاد، ۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان دادند که مادر، عامل اصلی در پرورش کودک است، دو سال اول تولد حضور فیزیکی و روانی مادر برای فرزند ضروری است. هم‌چنین در مضمون شکل‌گیری شخصیت در دوران کودکی (هنرور و محمدپور ۱۳۹۹) در پژوهش خود نشان دادند، ازدواج و فرایند آن تصمیمی است که به برآوردهای ارزی بستگی تام دارد و افراد براساس باورهای شکل‌گرفته در نظام خانوادگی از اوان کودکی مسیر تصمیم‌گیری‌های بعدی فرزندانشان را تعیین می‌کنند. در این راستا در ارزیابی‌هایی که از خانواده‌های ناراضی به دست آمده است، زوج‌های فقدان مهارت ارتباطی پویا، ناتوانی در ابراز احساسات، ناتوانی و ضعف در حل مسائل شخصی و بین‌فردی و در نهایت ناتوانی در پذیرش نقش‌های زناشویی را از دلایل اصلی گرایش به سوی طلاق گزارش داده‌اند. مطالعات متعددی به نقش آموزش مهارت‌های ارتباطی در حل تعارضات زوج‌ها و افزایش رضایت مندی زوج‌ها اشاره کرده‌اند. ارتباط ضعیف در درون خانواده، مشکلات خانوادگی شدید، شکست در حل مشکلات، نبود عشق و محبت واقعی بین زوج‌ها منجر به شکست در زندگی و گرایش زوج‌ها به سوی طلاق می‌شود (پترسون، ۲۰۰۹). پژوهش‌هایی که قرابت معنایی با این پژوهش دارند، (شریل ای ویتز، ۲۰۲۳) در پژوهشان نشان دادند، ارتباط افراد نسل‌های مختلف نقش مهمی در قوت تاب‌آوری و همبستگی خانواده‌ها دارند. (مهدی قزلسفلو و همکاران، ۱۳۹۶) در پژوهش‌شان نشان دادند، سه مقوله شایستگی زوجی، شایستگی فردی و عوامل زمینه‌ای را شناسایی کردند و هم‌چنین الگوگیری از خانواده اصلی، تجارب خانواده اصلی،

اعتقادات مذهبی و معنوی از عوامل مهم در ازدواج موفق اشاره داشتند. (بیتا رحمتی و همکاران، ۱۳۹۹) در پژوهشان نشان دادند، برآیند حاصل از مصاحبه با زوج‌های موفق، سازه‌هایی شامل: دو دسته، راهبردهای تعاملی درون زوجی و برون زوجی و عوامل شناختی حمایتی و انگیزشی است. (نوری، اصلانی و امان الهی، ۱۴۰۰) در پژوهشان اشاره داشتند، نوع و شدت رفتارهای دلبستگی همسران نقش تعیین کننده‌ای در سهم تجارب قبلی آنها در خانواده اصلی شان بر افسردگی و کیفیت زندگی زناشویی شان دارد. (قاسمی ارگنه، اعتمادی و فاتحی زاده، ۱۴۰۱) در پژوهش خود نشان دادند، هر یک از والدین نقش حیاتی در زندگی فرزندان ایفا می‌کنند و انتقال بین نسلی طلاق نشان می‌دهد و فرزندان که طلاق والدین خود را تجربه می‌کنند بیشتر در معرض آسیب‌های زناشویی هستند. اعضای خانواده به ویژه زن و شوهر زمانی که به طور جدی تحت تأثیر پریشانی یا اختلاف زناشویی قرار می‌گیرند، اثرات آن به صورت درازمدت و نامطلوب در طول نسل‌ها باقی خواهد ماند.

همسران، به دلیل اینکه از نظر عاطفی، رابطه نزدیک و صمیمی دارند بیشتر تحت تأثیر بحران‌ها قرار می‌گیرند.

(شایسته فرد، ملکی و حاجبی، ۱۴۰۱) در پژوهش خود اشاره داشته‌اند که، مهارت‌های ارتباطی آن دسته از مهارت‌هایی هستند که افراد با استفاده از آن می‌توانند درگیر تعامل‌های بین فردی و فرایند ارتباط شوند و شامل مهارت‌های متفاوتی هستند مهمترین آنها مهارت‌های کلامی گوش دادن مؤثر و بازخورد است.

(آهنگری، برجعلی و دواویی، ۱۴۰۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند، سلامت خانواده به وجود ارتباطات سالم و بالنده همسران وابسته است. بنابراین رضایتمندی زناشویی نقش بنیادین در استمرار و پایداری ازدواج سالم دارد. مهارت‌های ارتباطی مانند: مهارت گفتگو، روابط بین فردی، همدلی و مدیریت استرس و حل تعارض است.

(حاجیلو، رنجگر و گلابی، ۱۴۰۲) در پژوهش خود به این نتیجه رسیدند، خانواده گروه

کوچکی است متشکل از زن و مرد و فرزندان، که ویژگی اساسی آن صمیمیت است و با اهمیت ترین نهاد اجتماعی و مرکز تولد و پرورش نسل بشر که نقش بنیادی در رشد و زندگی سالم انسانی دارد. رضایت‌مندی زناشویی به عنوان احساس‌های ذهنی خشنودی و رضایت و لذت تجربه شده توسط همسران، با در نظر گرفتن جنبه‌های زندگی زناشویی تعریف می‌شود (جعفر و مختار^۱، ۲۰۲۰).

محدودیت‌های پژوهش

در اجرای پژوهش محدودیت‌هایی وجود داشت. از جمله کمبود منابع غنی پژوهشی کیفی در حوزه ازدواج موفق؛ بنظر می‌رسد هم‌چنین صحبت کردن درباره‌ی مسائل خانوادگی و خصوصی با توجه به فرهنگ مردم خوزستان تحت تأثیر تابوهای فرهنگی و اجتماعی می‌باشد و همین امر دستیابی به منابع غنی پژوهش‌های کیفی را توجیه می‌کند. پیشنهاد می‌شود که این پژوهش به تفکیک جنسیت در فرهنگ‌ها و قومیت‌های مختلف صورت گیرد تا با دستیابی به نتایج بیشتر امکان مقایسه فراهم و از این طریق میزان آگاهی مسئولین مربوطه افزایش و در راستای تدوین برنامه‌های آموزشی اقدام شود. ضمن اینکه سازمان‌های مربوط به آموزش پیش از ازدواج با آگاهی از نقش خانواده و تأثیرات گسترده‌ی آن بر آینده فرزندان، کارگاه‌های آموزشی در مناطق پرخطر برگزاری و با تدوین قوانین مربوط به ازدواج، از ازدواج‌های مربوط به تعصبات قومی، اجتماعی و قبیله‌ای ممانعت به عمل آورند.

ملاحظات اخلاقی پژوهش: در این پژوهش در ابتدای اجرای پژوهش هدف از اجرا به روشنی برای آنان توضیح داده شد؛ هم‌چنین به آنان اطمینان داده شد که یافته‌های آنان محرمانه است و در مقاله‌ای بدون ذکر اطلاعات شخصی آن‌ها به چاپ خواهد رسید. سپس شرکت‌کنندگان فرم رضایت از شرکت در پژوهش را تکمیل کردند. علاوه بر این در

تمام متن مقاله امانت داری در استفاده از منابع داخلی و خارجی و دقت در استناددهی رعایت شده است.

سهم نویسندگان: نویسنده مسئول تمامی مراحل فرایند پژوهشی را با نظارت استاد راهنما مدیریت نموده و مسئول نگارش مقاله با همکاری اساتید بوده است.
حمایت مالی: این مقاله همسو با برنامه‌ی هسته‌ی پژوهشی نویسنده مسئول تحت عنوان «بررسی کنش‌های ارتباطی خانواده در ازدواج‌های موفق» تحت حمایت مالی - معنوی جایی نبوده و نویسندگان هزینه‌های این پژوهش را تقبل نموده‌اند.
تعارض منافع: یافته‌های این مطالعه هیچ‌گونه تضاد با منافع شخصی یا سازمانی ندارد.

قدردانی: از کلیه‌ی افراد شرکت‌کننده شهر اهواز که با همکاری خود در فرایند پژوهش، به روند اجرای طرح کمک کردند، سپاس‌گزاری می‌شود.

منابع

- بلیاد، م.، ناهیدپور، ف.، و آزادی، ش؛ (۱۳۹۶). بررسی نقش واسطه‌ای تمایز یافتگی در ارتباط میان افسردگی و رضایت زناشویی زنان. فصلنامه علمی روش‌ها و مدل‌های روان‌شناختی ۸(۲۷)، ۱۰۹-۱۲۶.
- ساروخانی، ب؛ (۱۳۹۱). مقدمه‌ای بر جامعه‌شناسی خانواده. تهران: انتشارات سروش. سازمان ثبت احوال کشور. (۱۳۹۶). گزارش آماری فراوانی ازدواج استان‌های کشور.
- شادمانی، ف؛ (۱۳۹۹). پیش‌بینی رضایت زناشویی براساس رضایت زناشویی والدین و سلامت خانواده پدری. فصلنامه خانواده و پژوهش، ۱۷(۱)، ۱۶۳-۱۴۵.
- شایسته فرد، زهرا؛ صبحی ملکی، ن؛ ضرغام حاجبی، م؛ (۱۴۰۱). طراحی مدل هوش هیجانی در سازش روابط عاطفی با میانجی‌گری مهارت‌های ارتباطی در زنان متأهل. فصلنامه خانواده‌درمانی کاربردی، ۳(۵) پیاپی ۱۴؛ ۸۳-۵۵.
- صدری، ش؛ (۱۳۹۳). نگاه مردم شناختی به خانواده‌های سنتی و مدرن درباره ازدواج فرزندان‌شان (مورد مطالعه: محله‌های امامزاده قاسم، پونک، دولت آباد، نیروی هوایی). پایان‌نامه کارشناسی ارشد. دانشگاه آزاد اسلامی واحد تهران مرکزی.
- طاهری‌بخش، ن؛ (۱۳۹۵). بررسی رابطه سلامت خانواده اصلی با سازگاری زناشویی در زوج‌های شهر تهران. پیشرفت‌های نوین در علوم رفتاری، ۱(۲)، ۱-۱۲.
- عابدی، م؛ لاریجانی، م؛ مدرس قرچه داغی، س (۱۳۹۸). مطالعه جامعه‌شناختی تأثیر سرمایه فرهنگی مادران بر ازدواج رضایتمند دختران (مورد مطالعه: زنان متأهل شهر تهران). فصلنامه مرکز مطالعات راهبردی و ورزش و جوانان، ۱۸(۴۶)، ۳۰۵-۳۱۹.

غفوری، د (۱۳۹۹). بررسی رابطه بین کارکرد خانواده و شیوه‌های فرزندپروری والدین با باورهای فرزندان نسبت به جنس مخالف و معیارهای ازدواج آنان. پایان‌نامه کارشناسی ارشد رشته مشاوره مدرسه، دانشگاه پیام نور استان قزوین.

فرحبخش، ک؛ (۱۳۹۰). همبستگی بین ویژگی‌های ادراک شده خانواده اصلی و فعلی و رابطه آن با تعارض زناشویی. فرهنگ مشاوره و روان‌درمانی، ۲(۶)، ۶۰-۳۵.

قاسمی، ع؛ ساروخانی، ب؛ (۱۳۹۲). عوامل مرتبط با طلاق در زوج‌های متقاضی طلاق توافقی (شهرستان کرمانشاه). فصلنامه مطالعات علوم اجتماعی ایران، ۱۰(۳۹)، ۸۷-۶۹.

قاسمی ارگنه، ح؛ اعتمادی، ع؛ فاتحی‌زاده، م؛ (۱۴۰۱). طراحی و اعتباریابی الگوی آموزشی از انتقال بین نسلی طلاق و بررسی اثربخشی آن بر دلزدگی و انتظارات زناشویی. فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره انجمن مشاوره ایران، جلد ۲۱، شماره ۸۴، زمستان ۱۴۰۱ مقاله پژوهشی.

کازمی پور، ش؛ (۱۳۹۳). تحول سن ازدواج زنان در ایران و عوامل جمعیتی مؤثر بر آن. پژوهش زنان، ۲(۳)، ۱۰۳-۱۲۴. نسیمی، منیره؛ جعفری، فروغ؛ نوابی نژاد، شکوه، (۱۴۹۱). نقش میانجی مهرورزی به‌خود در والدین با رابطه بین شیوه‌های فرزندپروری والدین و شادکامی فرزندان. فصلنامه علمی پژوهش‌های مشاوره انجمن مشاوره ایران، دوره ۲۱ شماره ۸۳ (۱۴۰۱).

محمودیان، ح؛ محمودیانی، س؛ شهریاری، س؛ (۱۳۹۴). ازدواج خویشاوندی، تفاوت‌های بین نسلی و عوامل پشتیبان آن در کرمانشاه. فصلنامه مطالعات و تحقیقات اجتماعی در ایران، ۴(۱)، ۱۴۵-۱۶۶.

مقدم‌زاده، ع؛ علوی، ط؛ مظاهری، م. ع؛ حجازی موغاری، ا؛ صالحی، ک، افروز، غ. ع؛ (۱۳۹۷). بازنمایی عوامل فردی مؤثر در احتمال آسیب طلاق: یک بررسی پدیدارشناسی. مشاوره و روان‌درمانی خانواده، ۸(۲)، ۱۱۵-۱۴۶.

منتظری، ر؛ (۱۴۰۱). نقش خانواده‌های زوج‌ها در سازگاری، ثبات و رضایت زناشویی همسران: یک مطالعه مروری. رویش روان‌شناسی، ۱۱(۱)، ۲۱۰-۱۹۹.

هنرور، ح؛ محمدپور، ا؛ (۱۳۹۹). مطالعه نگرش جوانان به ازدواج و ارتباط آن با ترجیحات ارزشی، دین‌داری و شیوه‌های فرزندپروری (مورد مطالعه: جوانان استان آذربایجان غربی). علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد، ۱۱۷(۱)، ۳۸۴-۳۵۷.

احمدی، صدیقه؛ کریمی، اصغر؛ زهراکار، کیانوش؛ (زمستان، ۱۳۹۹). فصلنامه فرهنگ مشاوره روان‌درمانی، اثربخشی آموزش مهارت‌های زناشویی به روش گاتمن بر الگوهای ارتباطی زنان. سال یازدهم، شماره ۴۴، ص ۲۵۳-۲۷۸. مقاله پژوهشی، [Vol. 11, No. 44, Winter 2020](#)

فتانه حاجیلو، فتانه؛ رنجگر، بهمن؛ گلابی، فاطمه؛ (تیر ۱۴۰۲). مهارت ارتباطی زوج‌ها و رابطه آن با گسست خانواده (مورد مطالعه: متاهلین شهر تبریز). علوم اجتماعی دانشگاه فردوسی مشهد. دوره ۲۰، شماره ۲ - شماره پیاپی ۴۴، نوع مقاله: پژوهشی، شناسه دیجیتال:

[DOI: 10.22067/SOCIAL.2023.82276.1344](https://doi.org/10.22067/SOCIAL.2023.82276.1344)

کیانی، احمدرضا؛ مهدی رازی، محمد؛ (۱۴۰۱). پیش‌بینی رضایت مندی از ازدواج بر مبنای تجربیات ناگوار کودکی، رفتارهای دلبستگی، الگوهای تبادل و ادراک از ازدواج والدین در زوج‌های محوره‌های موضوعی: تخصصی، نوع مقاله: پژوهشی.

آهنگر، طلعت؛ برجعلی، احمد؛ دوایی، مهدی؛ (انتشار آنلاین تاریخ ۳۰ خرداد ۱۴۰۲). شناسایی عوامل تقویت‌کننده و ارتقاءدهنده رضایت مندی زناشویی در ازدواج سالم و پایدار از دیدگاه مشاوران روان‌شناسان. مشاوره پیش از ازدواج: مطالعه کیفی مبتنی بر نظریه داده بنیاد، نشریه علمی روان‌شناسی بالینی و شخصیت. مقالات آماده انتشار، پذیرفته شده.

نوری، راضیه؛ اصلانی، خالد؛ امان‌الهی، عباس؛ (۱۴۰۰). نقش میانجی رفتارهای دلبستگی در رابطه تعامل با خانواده اصلی با کیفیت زناشویی و افسردگی. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره، ۲۰ (۸۰): ۲۱۰-۲۳۵.

رحمتی، بیتا؛ فرحبخش، کیومرث؛ معتمدی، عبدالله؛ برجعلی، احمد؛ (۱۳۹۹). الگوی تحول «مایی» در زوج‌های موفق بر مبنای نظریه زمینه‌ای. فصلنامه پژوهش‌های مشاوره دوره ۱۹، شماره ۷۵.

مطهری نسب، اکرم؛ فرحبخش، کیومرث؛ برجعلی، احمد؛ فرخی، نور علی؛ (۱۴۰۲). تدوین و اعتباریابی رضایت زناشویی در پاندومی و ارزیابی اثربخش آن بر بهزیستی روان‌شناختی در دوره کرونا، فصلنامه پژوهش‌های مشاوره جلد ۲۲ شماره ۸۵ صفحات ۱۲۷-۸۸.

کتاب آدم سازی، ویرجینیا ستیر؛ ترجمه بهروز بیرشک. -|تهران|: رشد، ۱۳۹۸.

کتاب خانواده درمانی، نظریه‌ها، مفاهیم و روش‌ها | نویسنده مایکل نیکولز؛ مترجمان محسن دهقانی و دیگران. مشخصات نشر: تهران: رشد، ۱۳۹۳.

گلدنبرگ، ایرنه، ۱۳۹۳- خانواده درمانی، مؤلفان: ایرنه گلدنبرگ و هربرت گلدنبرگ؛ مترجمان: حمید رضا حسین شاهی برواتی - سیامک نقشبندی و الهام ارجمند | مترجمان همکارا - تهران: نشر روان، ۱۳۹۳.

Alder, M. C., Yorgason, J. G., & Davis, S. (2018). Perceptions of parents marriage predicting marital satisfaction: The moderating role of attachment behaviors. *Journal of Couple & Relationship Therapy*, 17(2), 146 -164.

<https://doi.org/10.1080/15332691.2017.1372834>

Allendorf, K. & Ghimire, D. J. (2013). Determinants of marital quality in an arranged marriage society. *Social Science Research*, 42(1), 59-70

<https://doi.org/10.1016%2Fj.ssresearch.2012.09.002>

Brian, J., Willoughby, J. Carrol, S., & Jennifer, M. (2012). When Are you Getting Married? The Intergenerational Transmission of Attitudes Regarding Marital Timing and Marital Importance. *Journal Family Issue*, 123, 45-56

<https://doi.org/10.1177/0192513X11408695>

Fincham, F. D., Ajayi, C., & Beach, S. R. (2011). Spirituality and marital satisfaction in African American couples. *Psychology of Religion and Spirituality*, 3(4), 259-268 . <https://psycnet.apa.org/doi/10.1037/a0023909>

Gottman, J. M. (2014). What predicts divorce?: The relationship between marital processes and marital outcomes. New York: Psychology Press.

<http://dorl.net/dor/20.1001.1.27832104.2018.2.2.3.8>.

Grundland, D. (2016). The lived experience of long-term happily married heterosexual individuals. Unpublished doctoral thesis, Alliant International University. Alliant ProQuest, 2016. 10142877.

Marcén, M., & Morales, M. (2019). Live together: does culture matter? Review of Economics of the Household, 17(2), 671-713.

https://econpapers.repec.org/scripts/redir.pf?u=http%3A%2F%2Flink.springer.com%2F10.1007%2Fs11150-018-9431-3:h=repec:kap:revehov:17:y:2019:i:2:d:10.1007_s11150-018-9431-3

- Muraru, A., A., & Turliuc, M., M. (2012). Family -of-origin, romantic attachment, and marital adjustment: a path analysis model. *Procedia -Social and Behavioral Sciences*, 33, 90 -94. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2012.01.089>
- Özyiğit, M. K. (2017). The meaning of marriage according to university students: A phenomenological study. *Educational Sciences: Theory & Practice*, 17(2), 679-711. DOI 10.12738/estp.2017.2.0061 □ April 2017 □ 17(2) □ 679-711
- Parmer, D. W. (2017). Choosing Marriage in a Period of Decline: The Role of Homogeneity, Religion, and Social Networks in the Marriage Market among Jewish Young Adults. Brandeis University, The Heller School for Social Policy and Management. <https://doi.org/10.1111/j.1728-4457.2016.00149.x>.
- Peterson, R., & Gfeen, S. (2009). Families' first keys to successful family functioning communication. Retrieved from: <https://vtechworks.lib.vt.edu/handle/10919/48300>
https://vtechworks.lib.vt.edu/bitstream/handle/10919/48301/350-093_pdf.pdf
- Solomon., B., C., & Jackson., J. J. (2014). Why do personality traits predict divorce? Multiple pathways through satisfaction. *Journal of personality and Social Psychology*, 106(6), 978 -996. <https://doi.org/10.1177/0956797614551370>
- Sorokowski, P., Randall, A. K., Groyecka, A., Frackowiak, T., Cantarero, K., Hilpert, P., ... & Sorokowska, A. (2017). Corrigendum: Marital satisfaction, sex, age, marriage duration, religion, number of children, economic status, education, and collectivistic values: Data from 33 countries. *Frontiers in psychology*, 8, 1728. doi: 10.3389/fpsyg.2017.01199. eCollection 2017.
- Sorokoumova, E. A., Matveeva, N. E., Cherdymova, E. I., Puchkova, E. B Temnova, L. V., Chernyshova, E. L., & Ivanov, D. (2020). Features of communication between spouses during long-term forced self-isolation as a factor of constructive marital. 10.22034/AFTJ.2023.341793.1575
- Jaafar, M. W., & Mokhtar, Y. O. (2022). A Systematic Review of Marital Satisfaction and Psychological Well- Being Among Career Women. *Journal of Positive School Psychology*
<http://journalppw.com>, 6 (4), 5831-5844Lee, F. S. DOI:10.6007/IJARBS/v13-i12/19780

